

लैंगिक शिक्षण की आत्मसंयमनाचे शिक्षण?

Sex Education or Education for Self Control?

डॉ. सौ. वसुधा वि. देव

शासकीय अध्यापक, महाविद्यालय
अकोला.

आज सर्वत्र **Sex Education** च्या संदर्भात बोलबाला सुरु आहे. लैंगिक शिक्षण द्यावे असे शासनाने ठरविले त्याला अनुसरून अभ्यासक्रम पाठ्यपुस्तकाची निर्मिती झाली. व या शैक्षणिक सत्रापासून हा अभ्यासक्रम लागू करणार असे निश्चित झाल्यावर त्या अभ्यासक्रमाच्या संदर्भात अनेक प्रतिक्रिया उमटल्या व त्या प्रतिक्रियांचा परिणाम असा झाला की लैंगिक शिक्षण देणे हा उपक्रम तुर्तास पुढे ढकलण्यात आला. एका अर्थी झाली ती घटना योग्य आहे. हयाचे कारण लैंगिक शिक्षण द्यायचे म्हणजे नेमके काय? हयाचा आशय अद्याप कुणाला समजला आहे असे वाटत नाही हे विधान थोडे धाडसाचे आहे. हयाचे कारण हा विषय ठरवितांना तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन, सहाय्य, सहभाग घेण्यात आला व त्यानंतरच हा निर्णय घेण्यात आला आहे. पण आमच्या बालकाला नेमके कोणते शिक्षण हवे आहे हया बाबत आमच्या देशात शासनच निर्णय घेते शासनावर टिका करणे हा उद्देश हया ठिकाणी नाही. पण ब-याचदा हे निर्णय शिक्षण क्षेत्रात आणतांना खुप विचार करणे आवश्यक आहे. कारण शिक्षण हे संस्काराचे साधन आहे व समाजनिर्मितीचे साधन आहे. मानव संसाधन विकासाची ती दूरगामी गुंतवणुक आहे ही गुंतवणुक घाईघाईने करणे कशीतरी करणे हया मध्ये सेन्सेक्स हा घसरू शकतो व हया घसरणा-या सेन्सेक्सला पुन्हा वधारण्याची शक्यता करणे अशक्य ठरते आणि म्हणुनच शिक्षणाची जबाबदारी वाढेल मुळातच एखादा विषय जेव्हा अभ्यासक्रमात प्रविष्ट करायचा असतो तेव्हा त्या अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे काय असावी हयाबाबत सर्वप्रथम उहापोह होणे आवश्यक आहे. ही उद्दीष्टे वयानुसार बदलायला हवी व ती सर्वकष हवी करण शिक्षण म्हणजे व्यक्तीमत्वाचा सर्वांगीण विकास हे तत्व आम्ही मानले आहे. मुळातच आजची समाजिक परिस्थिती ही अतिशय विकृत झाली आहे. स्वामी चिन्मयानंद म्हणतात " संभोगातिरेकातील भ्रष्टाचाराने आजच्या मानवाचे चरित्र जितके विकृत केले आहे तितके प्राणीमांत्राच्या शास्त्रातील दुस-या जातीने कधीही केले नाही भौगोलिक परिस्थिती संस्कृतिक वारसा, शारिरीक गरजा लक्षात न घेता जगात सर्वत्र संभोगासक्तीचा अतिरेक इतका वाढला आहे की संपुर्ण जग आता अति लोकसंख्येच्या अवघड भाराखाली कुरकुरत आहे अशा हया वेळेत आरोग्य संस्था आणि महान चिंतक यांनी संयम आणि आत्मनिग्रहाची भाषा बोलण्यास सुरवात केली आहे. पण ते सांस्कृतीक गरजेपक्षाही आर्थीक निकड म्हणुन भारतीय संस्कृतीची ही तिरस्करणीय कुरूपता जाहीर करणारी विकृती आहे. हया वाक्यातील मर्म लक्षात घेता आज ही परिस्थितीला आपण सामोरे जात आहोत. हयाचे महत्वाचे कारण म्हणजे परकीय शिक्षण पध्दतीचा ज्यावेळी आपण अवलंब करावयास सुरवात केली त्याचवेळी आपण आल्या हाताने हे आंगळवाणे चित्र रंगविण्यास सुरवात केली होती. आज आपली अवस्था अत्यंत हास्यास्पद झाली आहे. भरतीय धर्म अध्यात्म याचा अभिमान आम्ही गमावुन बसलो व अशा पिढीचे निर्मिती बनलो ज्यांना मातृभाषा नाही व पितृअभिमान नाही संस्कृतिक दृष्ट्या आज आपण ख-या अर्थाने अनाथ झालो आहोत. ही आमची नैतीक दिवाळखोरी, सांस्कृतीक भ्रष्टाचार आहे. आणि हया दिवाळखोरी मुळे " भारत" ज्ञानात रत असणारा देश ही भारताची ओळख आम्ही विसरलो आहोत. आमच्या वैदिक ज्ञानाचा आम्हास विसर पडला आहे. अनेक सामाजिक समस्या ज्या आपणास दिसतात त्याच्या सर्वांचे कारण जर असेल तर ते हेच आहे की आपण आपले खरे

अधिष्ठान विसरलो आपण आपले खरे स्वरूप विसरलो “कोहम” हा प्रश्नच आम्ही विसरलो त्यामुळे त्याचे उत्तर शोधण्याचा प्रश्नच उरत नाही त्यामुळे आज आम्ही बर्हिमुख झालो आहे. शिक्षणाचा विचार करित असतांना त्यातून बालकाच्या शारिरीक, मानसिक, भावनीक, अंगाचा विकास व्हावा, “ही संकल्पना आपण स्विकारली पण त्याच्या मुळापर्यंत जाण्याचे त्यांचा आशय जाणण्याचे धाडस आमच्यात झाले नाही शिवाय विकासाच्या संकल्पनेत आम्ही हया विकासाचा स्वतंत्रपणे विचार करू लागलो पण हयाचा समन्वयात्मक विकासाचा आम्ही कधीच विचार केला नाही शिक्षण हे मानवाच्या अंतर्मनात झिरपले पाहीजे शिक्षणाचे हे व्यक्तीमत्वाच्या प्रत्येक स्तरामध्ये झिरपुन रुजले पाहीजे मुरले पाहीजे व त्याच्या माध्यमातून शिक्षणाचे अत्युच्च ध्येय जे स्वरूपाची ओळख आहे ते साध्य झाले पाहीजे शिक्षणाचा हा झिरपसिध्दांत आज जर प्रत्येक ज्ञानशाखेत लागू केला तर तो अतिशय सखोल विचार ठरेल व शिक्षणाच्या अर्थाची परिपूर्णता होईल ही बाब जशी इतर ज्ञानशाखाच्या बाबतीत लागू होते तसेच ती लैंगिक शिक्षणाच्या बाबतीत लागू होते. मुळातच लैंगिक शिक्षण ही फारच उथळ संकल्पना वाटते समाजात जर समस्या उद्भवली असेल तर त्यावर वरवरचे उपाय करून चालणार नाही तर त्या समस्येचे मुळ उपटुन काढायला हवे प्रदुषण मग ते कोणतेही असो ते जर वाढत असेल तर त्यावर उपाय हाच आहे की ज्या कारणामुळे हे प्रदुषण वाढले त्या कारणानाच आपण काढुन टाकायला हवे. आज जी समस्या आहे ती सांस्कृतीक प्रदुषणाची नैतिक प्रदुषणाची मग हे प्रदुषण दुर करण्यासाठी ते निर्माण करणा-या कारणानाचा शोध घ्यावा लागेल आणि हयाचा शोध घेतल्यास लक्षात येते की मुळातच व्यक्तीमत्वाच्या शारिरीक, बौद्धिक, मानसिक घटकाची शिक्षणाने केलेली फारकत शिक्षणात हया तीनही घटकांचा समन्वयात्मक विचार केला व झिरपसिध्दाताचा वापर केला तर जी परिस्थिती आज उद्भवली आहे त्यावर आपण उपचार करू शकतो आणि म्हणुनच केवळ लैंगिक शिक्षण असे म्हणणे म्हणजे शिक्षणाचा वरवर केलेला शारिरीक पातळीचाच तो विचार होईल. व त्याच अनुषंगाने आपण केवळ विद्यार्थ्यांमध्ये माहिती व त्याच्या डोक्यात कोंबु शकु पण ती माहिती त्यांच्या मनानी स्विकारून त्या बाबत बुध्दीत योग्य निर्णय घेऊन मग विवेकात रूपांतर होऊन ही बाब वर्तनात उतरायला हवी. तात्पर्य लैंगिक शिक्षणाच्या नावापासून आपण त्याचा विचार करायला हवा. लैंगिक शिक्षणामुळे आपल्याला नेमके काय साधायचे आहे? संभोगातिरेकामुळे सांस्कृतीक भ्रष्टाचाराचे निर्मुलन करायचे आहे की विद्यार्थ्यांना केवळ लैंगिक ज्ञान द्यायचे आहे. की मानवाची जननप्रक्रीया त्यांच्या पर्यंत पोहोचवायची आहे? की शास्त्रशुध्द लैंगिक प्रक्रीयेचे ज्ञान द्यायचे आहे? नेमके हयातून काय साध्य करायचे आहे. पण काहीही साध्य करायचे असेल तरी आपण मग समस्येच्या मुळाशी गेलो का? हा विचार हया प्रवाहात असणा-या शिक्षणतज्ञांनी करावा. समस्येवर मंथन करावे. व हे केल्यावर असे लक्षात येते की मुळात समस्या ही आहे की मानवाने आत्मसंयमच गमावला आहे. व हा संयम गमावल्यामुळे समाजाचे रूप विकृत बनत आहे. पण हा संयम गमावल्या मुळेच हा नैतिक भ्रष्टाचार समाजात घडत आहे. आत्मसंयम हरविणे की खरी समस्या आहे मानव लिंगपिसाट बणणे ही आनुषांगिक समस्या आहे. मग आता शिक्षणतज्ञांनी विचार करायला हवा तो केवळ लैंगिक शिक्षणाचा नाही लैंगिकता हा प्रवाहातील एक छोटा घटक आहे. तर शिक्षणतज्ञांनी विचार करायला हवा तो “ आत्मसंयम शिक्षणाचा **(Education for self Control)** ही बाब कदाचीत अव्यवहार्य वाटण्याची शक्यता नाकारता येत नाही पण मुळातच अधिष्ठान समाजल्या शिवाय पुढील अभ्यास शक्य नाही. म्हणजे आता एक मुद्या यातून निघतो तो म्हणजे “लैंगिक शिक्षण” असे न म्हणता **Education for self Control** असे नामाभिदान करावयास हरकत नाही.

पण अधिष्ठानापर्यंत जाणे हे शक्य आहे का असा प्रश्न अभ्यासकांना निश्चीत पडेल. कारण लैंगिक शिक्षण ही भारतीय संकल्पना नाही भारतीय संस्कृतीवर तो आघात आहे. हया टिकेलाही आज आपल्याला तोंड द्यायचे आहे. मुळातच लैंगिक शिक्षण म्हणजे जर जननेद्रीयाचे शिक्षण असेल तर भारतीय तत्वज्ञानानी ते दुर्लक्षित केलेले नाही तैतरीय उपनिषदात भृगुवल्ली मध्ये

अनुवाक 10 मधील मंत्र क्रं. 3 मध्ये स्वतःच्या मानवी व्यक्तीमत्त्वावर छात्राला उपयुक्त पध्दतीने आचरता येतील अशा ज्या चिंतनाच्या पध्दती सांगितल्या त्यात “ प्रजातिरमृत मानन्द इत्युपखे” म्हणजेच जननेद्रीय सुध्दा चिंतनातुन सोडली नाहीत. हयावर स्वामी चिन्मयानंदानी जे भाष्य केले आहे ते म्हणतात,“ उपनिषदात जननेद्रीय सुध्दा चिंतनाचा विषय आहे. मग ते पुंकेसरातील असो, स्त्रीकेसरातील, नरातील असो अथवा मादीतील पुरुषातील असो अथवा स्त्रीतील प्रजोत्पादनाच्या इंद्रियावर साधक तरुण असल्याने विचार करित असत ही लैंगिक उर्मी उपेक्षिली जात नव्हती तर आत्मपूर्तिच्या उच्चतर करणासाठी उपयोजिली जात होती. तिची उपेक्षा करणे आणि ती दाबुन टाकण्यासाठी प्रोत्साहन देणे हा आत्मविघटनाचा मार्ग आहे. प्रजोत्पादन स्त्री अमृतत्व आणि आनंद ही हया जननेद्रीय्याच्या ठिकाणी ओळखता येतील. ” म्हणजेच प्रत्येक घटकाचे अधिष्ठान कळल्या शिवाय मानवाला सुक्ष्माकडे झेप घेता येणार नाही. पण हे ज्ञानेद्रीय्याचेच केवळचिंतन नाही तर हा अधिदैविक चिंतनाचा भाग आहे हे पण येथे लक्षात घ्यावे लागेल, प्रश्नोपनिषदात एक श्लोक आहे.

तान्ह स ऋषीत्वाच भुय एव तपसा !

ब्रह्मचर्येण श्रद्धया सवत्सरं !

संवत्स्यथ यथा कामं प्रज्ञान्प्रच्छथ !

यदि विज्ञस्यामः सर्वह वो वक्ष्याम इति !

प्रस्तुत श्लोकाचा अर्थ “ते ऋषी त्यांना म्हणाले की अजुन एक वर्षभर तुम्ही तपाचरण करून ब्रह्मचर्य पाळुन श्रद्धायुक्त होऊन येथे रहा मग तुमची इच्छा असेल त्याप्रमाणे आपआपले प्रश्न विचारा” हयावरून लक्षात येते की संत शिक्षणासाठी तपाचरण शारीरिक पातळीवरिल क्रिया ज्यामुळे साधकातील व्यक्तीमत्त्वाची निष्क्रीयते पासुन मुक्तता होते. ब्रह्मचर्याने आपल्या ठिकाणचे मानसिक आणि बौध्दीक दौर्बल्य नाहिसे होते. श्रद्धा हे बौध्दीक क्रियेला पक्केपणा निर्माण करते म्हणजेच तप हे शारीरिक अनुशासनासाठी, ब्रह्मचर्य हे मनाच्या अनुशासनासाठी व श्रद्धा ही बौध्दीक अनुशासनासाठी आवष्यक ठरते त्यामुळे व्यक्तीमत्त्वाची पुर्नबांधणीतर होतेच पण व्यक्तीमत्त्वाचा विकास साधला जातो हयालाच आत्मविकास म्हणतात.आणि हेच ख-या अर्थाने स्वनियंत्रणाचे शिक्षण आहे. हे स्वनियंत्रणाचे शिक्षण देण्यासाठी मानवी जीवनाचे त्याच्या शरीर रचनेचे सर्वप्रथम अधिष्ठान प्रत्येक विद्यार्थ्याला समजणे अनिवार्य आहे. मानवाचे पंच ज्ञानेद्रीय, पाच कर्मेद्रीय, शरीर मन बुध्दीची रचना हया बाबी चे अधिष्ठान जोवर विद्यार्थ्यांना समजत नाही तोवर ही बाब साध्य होणार नाही. हयासाठी बालवयापासून प्रयत्न करावे लागतील ही बाब योग्य आहे पण त्यासाठी योग्य तो वयोगट लक्षात घेवुन त्यानुसार अर्थात वयोगटानुसार हे शिक्षण देता येईल. अर्थात आता हे लैंगिक शिक्षण न राहता **Education for self Control** असे मुळ रूपाकडे आपणास जावे लागेल व त्यासाठी भारतीय वेदांचा उपनिषदांचा आधार आपल्याला घ्यावाच लागेल. स्वामी चिन्मयानंद म्हणतात “मानवाच्या ज्ञानेद्रीय्याच्या कर्मेद्रीय्याच्या रचनेत आणि कार्यात नुसती शारिरीक उपकरणे असुन भागत नाही तर त्या प्रत्येक उपकरणाच्या ठिकाणी त्याची विशिष्ट इंद्रिय शक्ती असावयास हवी व तसेच त्या इंद्रिय सामर्थ्यावर सर्वसाधारणपणे नियंत्रण ठवणारी अधिष्ठात्री देवता म्हणुन संबोधल्या जाणाचा वैश्विक शक्तीने ते ते इंद्रिय नियंत्रीत केले गेले पाहीजे अधिष्ठानाधिष्ठीत हे इंद्रियविज्ञानशास्त्र (**anatomy**)सर्वप्रथम व्यक्तीला समजत नाही तोवर ही बाब साध्य होत नाही”. प्रश्नोपनिषदात हयाचे वर्णन आपल्याला विज्ञानाचे उपयोजन करुन आपण त्या त्या सिध्दांताची उपयोगीता सिध्द केली. तशीच हया सिध्दांताची उपयोगीता प्राचीन काळात ऋषींनी सिध्द केली आहे. दुर्देव हे आहे की आधुनिक काळात आम्ही फक्त हया सिध्दांताला दैवी सिध्दांत आहे असे मानुन त्याला टाकाऊ समजले हया अधिष्ठानाचा विचार आपल्याला सर्वप्रथम करावा लागेल. त्याकरीता केवळ **anatomy, Physiology** सारखेच विषय शिकवुन चालणार नाही तर आता नविन ज्ञानशाखांच निर्माण करावी लागेल. मनाचे मन कोणते, कानाचा कान कोणता, डोळ्याचा डोळा कोणता, त्याचे कार्य कोणाच्या चैतन्याच्या आधारे चालते? हया सर्वांच्या अधिष्ठीत कोण आहे? हया सर्वांच्या प्रश्नाची उत्तरे

आपणास केनोपनिषदात सापडतात व त्यामुळेच आधुनिक विज्ञानाच्या भाषेत सांगावयाचे झाल्यास **Spirituo – anatomy** व **Spirituo – Physiology** ह्या नविन आंतरशाखीय ज्ञानशाखांची निर्मिती आपणास करावी लागेल व त्याचा उद्दिष्ट्ये, अभ्यासक्रम, पाठ्यपुस्तके, अध्ययन अध्यापन पध्दती त्यानुसारच आपणास पुढे वाटचाल करावी लागेल.

ह्या अधिष्ठानाचा विचार आपल्याला **Education for self Control** साठी करावा लागेल आत्मसंयमाच्या जीवन ध्येयाबाबत शिक्षण ध्येयाबाबत स्वामी चिन्मयानंद ह्यांनी अतिशय महत्त्वाचे उदगार “ **Art of man making** ह्या पुस्तकात दिले आहे. ते म्हणतात. “ इंद्रिय संयमाच्या ध्येयाबाबत प्रत्येक धर्माचे एकमत आहे. मानवात अनेक स्वैर वृत्ती असतात. ही निसर्गाची देणगी आहे पण त्यावर विजय प्राप्त करणे हे आपल्या विकासाच्या प्रति अग्रेसर होण्यासारखे आहे. आत्मसंयम हा कार्यकुशलतेला गती देण्यासाठी, दृष्टीकोनास साहस प्रदान करण्यासाठी करणे आवश्यक आहे. इंद्रियाच्या माध्यमातून आमच्यातील ब-याच शक्तीचा –हास होतो आत्मसंयमी व्यक्तीच्या माध्यमातून त्याचा संचय करून त्याचा उपयोग रचनात्मक कार्याकरीता केला जावू शकतो. यामुळे व्यक्तीची स्मृती, विचार शक्ती ह्याचे संवर्धन होते. परिणामी कार्यकुशलता विकसित होते. मनावर संयम ठेवणे हे जीवनाचे ध्येय आहे. आधुनिक काळात यासाठी युवकांनी काय करायला हवे? कारण त्यांना सदैव मोहक गोष्टीमध्येच रहावे लागते ह्यासाठी निरंतर मनाला अंतर्मुख करण्याचा सराव घ्यावा लागेल. ज्या व्यक्तीमध्ये आत्मसंयम नाही त्याचे जीवन पतनशील बनत निरंतर विषय चितनातून आसक्ती, असक्तीतून मनाकामनेतून क्रोध, क्रोधातून मोह, मोहातून स्मृतीनाश व ह्या स्मृतीनाशातून विवेक नष्ट होतो. आत्मसंयमनाने आपण आपले कल्याण साधू शकतो ह्यामुळे मानव एक श्रेष्ठ विचारक बनतो. ज्याने आपले संस्कार शुध्द बनविले आहे. त्यांच्याकडून इंद्रिय नियंत्रण शक्य आहे. इंद्रियाचे नियंत्रण म्हणजे दमन नाही. तर मनाच्या पुनर्शिक्षणाच्या व्दारा श्रेष्ठ व स्थायी व कल्याणकारी आत्मसंयमाची प्राप्ती होऊ शकते स्वामी चिन्मयानंदा च्या साहीत्यात ह्याबाबत विस्तृत योजनाही आढळते.

आज आपल्याला **Integrated Development of personality** ह्याचा पुनश्च नव्याने विचार करावा लागेल अर्थात झिरप-सिध्दांताचा अवलंब करून शिक्षण हे शारीरिक , मानसिक व व बौध्दीक पातळीवर झीरपत गेले पाहीजे. कारण जी आज आपल्या देशात समस्या उद्भवली आहे. त्याच्या मुळापर्यंत जाण्याचा हा मार्ग आहे “**Back to Veda**’

प्रस्तुत विवेचनावर आधारीत खालील बाबींचा विचार व्हायला हवा.

प्राथमीक स्तर (शारीरिक) – शारीरिक अवयवांची ओळख, म्हणजेच ज्ञानेंद्रिय कर्मेद्रियाची ओळख, त्यांना सक्षम कसे करायचे, निगा कशी राखायची याचा विचार प्राथमिक स्तरावर व्हायला हवा. तसेच सर्व ज्ञानेंद्रिय व कर्मेद्रियाचे अधिष्ठानाची ओळख करून द्यावी लागेल. त्याकरीता काही विषयांची पुनर्रचना करावी लागेल उदा. **Spiritual base of human body Value based body care science, value base behavioural science, Spirituo-body science, Value base population education.** योगशिक्षण, ध्यानशिक्षण. हा स्तर प्रामुख्याने शारीरिक घटकांच्या अधिष्ठानाशी व परिचयाशी निगडीत आहे. व ह्या परीचयाचे अधिष्ठान धार्मिक व अध्यात्मिक असेल.

माध्यमीक स्तर (मानसिक)– ज्ञानेंद्रिय कर्मेद्रिय ह्यांचा अधिष्ठानची टप्याटप्याने ओळख व ह्याची प्रचिती कशी घ्यायची ह्यासाठी शास्त्रशुध्द ध्यान प्रक्रिया योग इ. हे उद्दीष्ट डोळयासमोर ठेवून योग शिक्षण देता येईल. तसेच **Value base mental engineering. Spirituo**
Dr vasudha vinod deo associate professor govt college of education akola

population education. Family environmental value education (प्रस्तुत ज्ञानशाखेचा अभ्यासक्रम शिक्षण शाखेकरीता लेखीकेने विकसित केला आहे.) ध्यानशास्त्र हया ज्ञानशाखा नव्याने विकसित करता येतील.हया स्तरावर योग शिक्षणाच्या बाबतीत तात्विक व प्रात्यक्षिक कार्य भगवद्गीता ठराविक उपनिषदातील(ऐतरीय उपनिषद, प्रश्नोपनिषद इ.) इ. विषय अंतर्भूत करता येतील.

उच्च स्तर (बौद्धिक) – उच्च स्तीय शिक्षणत ज्ञानेंद्रीय, कर्मेद्रीय व त्यांच्या अधिष्ठानावर आधारीत **Spirituo – anatomy** व **Spirituo – Phisiology** हया ज्ञानशाखा विकसित कराव्या लागतील. व प्रत्येक टप्प्यावर त्याचे योग्य नियोजन करावे लागेल. तसेच धार्मिक तत्वज्ञानाचा अंतर्भाव करावा लागेल.

हया तीनही स्तरावर योग्य अभ्यासक्रमाचे निर्धारण करायला हवे हयातुन निश्चीतपणे विद्यार्थ्यांना स्वनियंत्रणाचे शिक्षण तर मिळेलच पण त्याचा परिणाम म्हणजे जो आज लैंगिक बाबतीत स्वैराचार आढळतो त्यावर नियंत्रण बसेल. पण ही बाब मुलांनाच शिकवुन चालणार नाही तर हया करीता पालक प्रशिक्षणाची योजना करावी लागेल. याचे कारण मुलांमध्ये स्वनियंत्रणाची भावना निर्माण होणे, वाढणे, स्थिर राहणे यासाठी मूल्यमापन यंत्रणेत पालकांचे सहकार्य सहभाग महत्वाचा ठरेल. कारण स्वनियंत्रण ही बाब संख्यात्मक मूल्यमापनाची नाहीतर ती गुणात्मक मूल्यमापनाची आहे. यासाठी शिक्षक प्रशिक्षणाची योजना आखावी लागेल. त्याचे उद्दीष्ट अभ्यासक्रम, अध्ययन, अध्यापन, पध्दती पाठयपुस्तके अभ्यासपूरक कार्यक्रम, सहशालेय उपक्रम तसेच मूल्यमापन योजना याचाही सहभाग असेल अशी ही दूरगामी योजना ठरेल त्यासाठी बरीच मेहनत घ्यावी लागेल पण आज हे करणे आवश्यक आहे. पण लैंगिक शिक्षणाच्या नावाखाली नाही तर **Education for self Control.** कारण सांस्कृतीक भ्रष्टाचाराची उधळी वाढुन आपला देश गीळकृत करण्यापुर्वी ही बाब आपणास करावी लागेल. हयासाठी Chinmaya Vision Programm चा आधार आज शिक्षण क्षेत्राने घ्यायला हवा Chinmaya Vision Program मध्ये वरिल सर्व प्रश्नांची उत्तरे आढळतात.

शासनाने या Chinmaya Vision Program चा विचार निश्चित करायला हवा **C.V.P** हा कार्यक्रम स्वामी चिन्मयानंद हयांच्या **Education Vision** वर आधिरीत असा कार्यक्रम आहे. बालवयात बालकांवर उत्तम संस्कार रुजावेत त्यांना चांगल्या सवयी लागाव्यात हयासाठी **C.V.P** चा विचार शासनाने करणे आवश्यक आहे. हया शैक्षणिक कार्यक्रमाच्या आराखड्यात बालकाच्या सर्वांगीण विकासाचा आधुनिक दृष्टीकोनातुन अतिशय व्यापक विचार करण्यात आला आहे. हया लेखाद्वारे मी शासन, शिक्षणतज्ञ, अधिकारी हयांना नम्र विनंती करु इच्छितो की विद्यार्थ्यांना अनैतिकते पासुन रोखण्याचा मार्ग हा लैंगिकशिक्षण नाही. त्यांच्यात सद्गुणांचे विकसन कसे होईल याचा कृपया विचार करा हया बाबत मार्गदर्शन मिळत नसेल तर उपनिषदात शोधा स्वामी विवेकानंदाच्या, स्वामी चिन्मयानंदाच्या वाङ्मयात त्याचा शोध घ्या. स्वामी चिन्मयानंदाच्या व्हीजन वर आधिरीत चिन्मय मिशनच्या शिक्षण विभागाच्या **Executive** स्वामीनी संविदानंदा, स्वामीनी विमलानंदा, **Garden of life** च्या राधिकाकृष्णकुमार, **Mytrae, Maganti** हयांनी तयार केलेला **Chinmaya vision program** हा प्रत्येक शाळाशाळांमध्ये लागु करा सद्गुण मुलामध्ये रुजेल तर दुर्गणांना जागाच राहणार नाही. आणि हे सद्गुण आपल्याच संस्कृतीत आपल्याला आढळतात **Back to Vedas, Back to Upnishadas' Back to Bhagwad Geeta.**

लौगिक शिक्षण की आत्मसंयमनाचे
शिक्षण?

**Sex Education or Education for
Self Control?**

डॉ. सौ. वसुधा वि. देव
शासकीय अध्यापक
महाविद्यालय
अकोला.